

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	9
1 INDLEDNING	15
Bogens emne	16
Bogens struktur	17
Periodens afgrænsning	18
2 METODE	21
Eksisterende litteratur	21
Kildematerialet i vores undersøgelse	23
De udvalgte informanter	24
3 MODERNE JAZZ I EFTERKRIGSTIDEN	29
Bebop	29
Cool Jazz	32
West coast Jazz	36
Hard bop	37
Third stream	39
4 PERIODEN OP TIL 1950'ERNE	41
1930'erne	41
1940-45	42
1945-50	43
5 UDENLANDSK INSPIRATION	47
Fonogrammer	47
Koncerter	48
Don Redman koncert	48

Chubby Jackson koncert	50
Dizzy Gillespie koncert	50
Den nye musik	52
Andre koncerter	52
Reception af koncerterne	53
Jamsessions	54
Svenskerne	57
Den kontinuerlige kontakt med udlandet	58
Danskere i udlandet	58
Længerevarende besøg af udenlandske navne	60
Langtidsbesøgende musikere	61
Stan Getz 1927-1991 (ts)	61
Oscar Pettiford 1922-1960 (b)	62
Don Byas 1912-1972 (ts)	65
Eli »Lucky« Thompson 1924 (ts, ss)	65
Eric Dolphy 1928-1964 (s, cl)	66
6 MILJØ OG DEBAT	67
Danske jazztidsskrifter fra 1946 til 1961	67
Jazzinformation	68
Jazz Parade	69
Musikrevue	69
Jazzcircle	70
Jazzbladet	70
Jazzårbogen	71
Jazzdebatten i 1950'erne	72
Jazzanmeldere	80
Erik Wiedemann	80
Harald Grut	81
Torben Ulrich	82
Spillesteder i 1950'erne	82
Restauranterne	83

Jazzklubberne	84
Jazzen i Provinsen	85
Radio	91
7 DE DANSKE MODERNE JAZZMUSIKERE OG DERES MUSIK . .	97
Introduktion til 1950'ernes moderne danske jazzscene	97
De første trendsættere	100
Boris Rabinowitsch (f. 1926)	100
Musikbeskrivelse og analyse	103
<i>If I Had You</i>	104
<i>Steeplechase</i>	105
Jørgen Ryg (1927-1981)	106
Musikbeskrivelse og analyse	107
<i>T.D.P.J.I.H.M</i>	107
Max Brüel (1927-1995)	108
Musikbeskrivelse og analyse	109
<i>Don't Blame Me</i>	109
<i>Marionette</i>	110
Ryg, Brüel og samarbejdet	110
Musikbeskrivelse og analyse	111
<i>Maxillary</i>	112
<i>El Domingo</i>	113
<i>Stella By Starlight</i>	114
Birgit Brüel (1927-1996)	115
Musikbeskrivelse og analyse	115
<i>You Go To My Head</i>	115
De efterfølgende forgangsmænd	117
Erik Moseholm (f. 1930)	117
Musikbeskrivelse og analyse	119
<i>Sorry Wrong Number</i>	120
<i>Mosebryg</i>	121
<i>Don't Get Around Much Anymore</i>	122

	<i>Fru Holm</i>	123
	Bent Axen (f. 1925)	123
	Musikbeskrivelse og analyse	125
	<i>Nondescript</i>	125
	<i>These Foolish Things</i>	125
	Finn Savery (f. 1933)	127
	Musikbeskrivelse og analyse	128
	<i>Blues No. 3 In F</i>	128
	<i>Kontraster</i>	129
8	KONKLUSION	131
	Perspektivering	138
9	LITTERATURLISTE	143
	Opslagsværker	143
	Bøger mv.	144
	Ikke trykt materiale	146
	Tidsskrifter og udvalgte artikler	146
	Fonogrammer inkl. cover-noter	154
	Cd'er	154
	Lp'er	154
10	INTERVIEWS	157
	Egne Interviews	157
	Radio Interviews	157

FORORD

Af Erik Moseholm

Som en af de få overlevende fra 1950'ernes danske jazz får jeg ofte henvendelser fra universitetsstuderende. Det svært at finde materiale om årtiet, stort set eksisterer der kun 26 sider af Thorbjørn Sjøgren i Politikens Jazz Leksikon, der misvisende kalder perioden »amatørernes årti«. Aldrig tidligere i dansk musikliv har der været så mange fuldtidsprofessionelle jazzmusikere. Det foregik bare på steder, som anmeldere ikke omtalte, fordi de fandt det useriøst, at der var dans og *entertainment* i forbindelse med jazz. En akademisk puritanisme, som Informations anmelder Erik Wiedemann blev talsmand for med disciple op til i dag. Jeg oplevede, at der netop i jazzmiljøet var en voldsom grøde. Nye ideer og anderledes muligheder for udfoldelse blev afprøvet. Derfor vil jeg kalde perioden »nytænkningens årti«.

Erik Wiedemann var, siden 1949 til sin død i 2001, en fin anmelder med substans i sin kritik, og jeg var oftest enig i hans vurderinger. Vores uenighed gik på musikpolitiske spørgsmål og hans manglende interesse for jazz-aktiviteter og musikere uden for koncert- og plademiljøet. Men jeg påskønnede hans indsats også som medstifter af det første danske musikpolitiske organ: Den danske Jazzkreds (1956). Jeg savner hans kommentarer i dagens Danmark, hvor uhyre få skribenter forholder sig en kulturpolitisk holdning. Han var god at spille bold med.

Erik Wiedemann udgav i 1982 sin doktordisputats JAZZ I DANMARK I TYVERNE, TREDIVERNE OG FYRRERNE i tre bind. Et vægtigt bidrag til den danske kulturhistorie og indtil nu hovedværket om dansk jazz, uundværlig for de, som vil vide noget om dansk jazz op til 1950. Mange har siden gjort tilløb til at skrive en

fortsættelse, men endnu er det kun blevet til nogle artikler og leksikon-sider. Det er opløftende, at der nu på universiteterne er kommet unge med lyst til at tage bolden op og forholde og fordybe sig i et årtid, der længe har ligget upåagtet hen.

I tidsskriftet Musikrevy opfordrede jeg i 1957 skribenterne til at besøge jazzklubberne og danse-restauranterne med jazzmusikere, som fortjente opmærksomhed. Erik Wiedemann svarede i dagbladet Information, at »kritikkens opgave er at tage stilling til det færdige og offentliggjorte værk og det vil i det foreliggende tilfælde netop sige at dømme ud fra koncerter og plader«. Han var da heller ikke synlig i det levende musikmiljø uden for koncertsalene, og da dansestedernes mange fuldtidsbeskæftigede musikere sjældent medvirkede i de få danske jazzkoncerter og pladeudgivelser, blev de stort set ikke omtalt. Derfor er de i dag glemte.

Thorbjørn Sjøgren begrundede betegnelsen »amatørernes årti« med, at »kun et meget lille antal musikere kunne leve af udelukkende at beskæftige sig med jazz«. Men da der heller ikke i de forudgående årtier har været musikere i Danmark, som udelukkende kunne beskæftige sig med jazz, kunne disse lige så vel kaldes »amatører«. Manglende presseomtale har bevirket, at leksikon-redaktørerne ikke har kunnet finde materiale om 1950'ernes musikere i deres sikkert ellers grundige research.

Nogle af årtiets »modernister« fik stor opmærksomhed. Deriblandt undertegnede, og vi figurerer både med »borgerligt« erhverv og instrument: arkitekt og saxofonist Max Brüel, skuespiller og trompetist Jørgen Ryg og undertegnede bassist, der var skolelærer »i fritiden«, samt de »traditionelt« orienterede musikere: grafiker og trompetist Theis Jensen, skolelærer og pianist Adrian Bentzon. Erhvervstitlen er vel medtaget for bedre at kunne konkludere, at vi ikke var fuldtidsbeskæftigede musikere og derfor amatører!

Men argumentet holder ikke: Jørgen Ryg fik først »løst« arbejde som skuespiller i slutningen af 1950'erne og jeg var i syv år fuldtids-

beskæftiget bassist, komponist og kapelmester inden min ansættelse i DR, som Thorbjørn Sjøgren fejlagtigt oplyser skete umiddelbart efter mit ophør som skolelærer. Ganske vist begyndte jeg som amatør med Max Brüels og pianisten Jørgen Lausens sekstet, der i 1951 og 52 vandt Tono og Ekstrabladets amatørkonkurrence. Men derpå tog jeg orlov fra Folkeskolen 1953-54 for at være fuldtidsbeskæftiget musiker. Efter debut i Det Unge Tonekunstnerselskab med Hindemiths sonate for bas og klaver, turnerede jeg med Max Brüel og Jørgen Ryg, spillede hver aften i sammenlagt fire måneder på tre dansesteder, assisterede i radio- og Tivoli-ensembler og flere symfoniorkestre samt var hele året fast medlem af Radioens Danseorkester (senere Radioens Big Band) med Otto Francker som dirigent og arrangør. Han »moderniserede« orkestret med ansættelse af fem »moderne« jazzsolister og fornyede repertoire med nye arrangementer af numre fra amerikansk *westcoast-jazz* og kompositioner af Dizzy Gillespie og Stan Kenton. Skønt medvirken i en enkelt jazzkoncert fra Radiohusets koncertsal er orkestret næsten ikke omtalt i dagspressen. Til gengæld var flere af de rutinerede musikere uundværlige i andre af datidens jazzgrupper og idealistiske jazz-aktiviteter på højt plan og fik job i Ib Glindemanns Orkester, der 1964 blev til Det Nye Radiodanseorkester og et par år efter skiftede navn til Radioens Big Band.

Almindeligvis fik man aldrig omtale, hvis dans var involveret. Kun koncerter og plader gav opmærksomhed. Danske jazzfestivaler eksisterede ikke, men vi medvirkede i udenlandske. 1960 deltog min trio i den internationale jazzfestival i Juan-les-Pins i Frankrig i en konkurrence med deltagelse af 12 europæiske landes bedste jazzorkestre, hvor jeg vandt prisen som »Europas bedste bassist«

Seriøse jazzskribenter, især Erik Wiedemann, kæmpede i 1950'erne for jazzens anerkendelse på lige fod med den klassiske musik. Han mente, at hvis jazzen kom i fint selskab med den klassiske musik i radioen, på konservatoriet og universitetet, betød det anerkendelse.

Jeg foretrak, at jazzen var dér, hvor mulighederne for dens aktiviteter var de bedste. For min erfaring i radioen, på konservatoriet og universitet var, at en »klassisk« chef altid ville prioritere den musik, han holdt mest af, højest, og at jazzen ville være lavt prioriteret og ramt, når der skulle spares. Derfor foretrak jeg en selvstændig jazzsektion i radiounderholdningsafdelingen og jazzens eget konservatorium med mulighed for forskning.

Kunstrådets musikudvalg har bevilliget 100.000 kroner til et pilot-projekt om dansk jazz 1950-2000 og Statens Humanistiske Forskningsråd 4,3 millioner til projektet Dansk rockkultur fra 1950'erne til 1980'erne. Endvidere påtænkes et rockmuseum i Roskilde.

Og nu arbejder Aalborg Universitets »Center for Dansk Jazzhistorie« på at få sponsorstøtte til erhvervelse af Karl Emil Knudsens jazzsamling, som blev startet i 1950'erne og udviklede sig til at blive Danmarks største. Dermed vil Aalborg Universitet blive et hovedcenter for jazzforskning under ledelse af Lektor Tore Mortensen. Derfor er det mig en glæde som optakt til de nys udnævnte videnskabelige assistenter ved centret ved universitetet Ole Izard Høyer og Anders H.U. Nielsen at skrive dette forord til denne bog der endelig tager fat på hele 1950'ernes moderne jazzmiljø.

Erik Moseholm er kunstnerisk leder af »Swinging Europe« med »The European Youth Jazz Orchestra« og »The Trainee«.

Erik Moseholm, Bent Axen, William Schiöpffe og Allan Botchinsky (siddende forrest) i Vingården 1959.